

ZIUA DE AZI – PE SCENĂ!

(UN PUNCT DE VEDERE ȘI DOUĂ PROPUNERI)*

Nu se poate spune că substantivul „actualitate“ n-ar fi fost declinat, în ultimul timp, în toate felurile de către dramaturgi, critici, regizori, actori, directori de teatre. Și iarăși, nu cred că cineva poate afirma cu mîna pe inimă că adevărata actualitate, realitatea vie, fierbinte, a *acestor zile*, problemele și eroii *acestui moment istoric*, mai ales *problemele și eroii clasei muncitoare*, ar fi fost cumva prezenți în ultimele stagioni pe scenele noastre (una sau două excepții nu schimbă situația de ansamblu). Viața din jurul nostru crește, se dezvoltă într-un ritm atît de vertiginos, încît ceea ce ieri părea actualitate stringentă, azi ne apare drept istorie — ce e drept, istorie apropiată, dar totuși nu mai puțin istorie.

Faptul că în preajma celei de-a 15-a aniversări a eliberării patriei a apărut un număr considerabil de lucrări dramatice, menite a evoca evenimente de acum un deceniu și jumătate, e, fără îndoială, îmbucurător, dar nu mi se pare cu totul just că teatrele și serviciul repertoriilor din Direcția Teatrelor n-au luptat cu destulă combativitate spre a cinsti aniversarea și cu spectacole închinat *momentului de azi*, bătlăiei eroice de sub ochii noștri, a oamenilor muncii conduși de comuniști pentru făurirea unei țări a bunăstării și fericirii obștești.

Nu e un secret pentru nimeni că, din păcate, felul de a lucra cu autorii dramaticei al celor mai multe dintre teatrele noastre (excepție fac numai Teatrul Municipal și, poate, încă unul-două teatre din țară) suferă încă de plaga diletantismului și, mai ales, a neoperativității. În condițiile acestui mod de a lucra, orice temă de strictă actualitate riscă să fie depășită.

În una din pauzele recentei Consfătuiri a oamenilor de teatru, povesteam urui tînăr regizor despre faptul că am terminat recent o comedie lirico-fantastică, închinată primului zbor al omului în Cosmos, și că mă aflu în etapa febrilă a recoltării opiniilor. Cu o ironie pe deplin întemeiată, prietenul meu, regizorul, mi-a spus:

— Să vezi că pînă ce piesa o să se reprezinte, zborul cosmic al omului o să fie de-acum realizat...

Ce e de făcut pentru ca actualitatea cea mai imediată — incluzînd nu numai ziua de azi, dar și ziua de mîine, splendidele perspective pe care știința și tehnica le deschid țării noastre și omenirii — să pătrundă mai larg și mai rapid pe scenă?

În acest domeniu, ca de altfel și în multe altele, problemele creației sînt strîns legate de probleme organizatorice de neocolit. Există între ele o atare interdependență, încît nici nu poate fi concepută rezolvarea unora fără rezolvarea prealabilă a celorlalte.

După părerea mea, ar exista două modalități organizatorice pentru a deschide mai hotărît accesul spre scenă faptului fierbinte al zilei de azi.

Una dintre ele ar fi luarea unei măsuri generale, prin care toate teatrele care posedă două scene să aibă obligația morală de a consacra una dintre ele *exclusiv piesei originale, inspirate nemijlocit din problemele și bătlăiile zilei de azi ale poporului nostru*. Fiecare dintre aceste teatre să-și transforme astfel una dintre scene într-un *laborator al creației originale de actualitate*.

O a doua modalitate ar fi crearea unui teatru special, după modelul teatrului moscovit „Sovremennik“ (Contemporanul), destinat în exclusivitate interpretării și popularizării piesei originale de cea mai strictă actualitate. Un astfel de teatru, la noi, ar urma să joace un rol de avangardă în promovarea pe scenă a celor mai arzătoare probleme ale zilei, după cum „Sovremennik“ îndeplinește un asemenea rol în viața teatrală sovietică, prin piese ca *Prelungirea legendei* (închinată mișcării brigăzilor de muncă comuniste) sau *Două culori* (care aduce pe scenă aspecte ascuțite ale luptei împotriva rămășițelor burgheze din conștiința oamenilor).

* Materialul acesta nu oglindește întru totul punctul de vedere al redacției. I s-a făcut totuși loc, pentru a supune discuției publice problemele și propunerile ce conține.

Acest teatru, alcătuit din actori și regizori tineri, ar trebui să fie extrem de mobil, să reacționeze cu promptitudine la evenimentele contemporaneității, să lucreze într-un mod — așa spune fără teamă — ziaristic (în înțelesul înalt, de operativitate și combativitate, al cuvîntului), să nu se sperie de caracterul deschis-agitatoric (Mossovietul ne-a dovedit că se poate face agitație de bună calitate și într-un spectacol shakespearian, dar mai ales într-unul cu temă actuală). Acest teatru ar trebui să învețe — firește, luînd în considerație condițiile noi, schimbate, în care se dezvoltă arta teatrală într-o țară în care clasa muncitoare e la putere și în care exigențele artistice ale maselor largi sînt considerabil crescute — și din experiența faimoaselor „Lehrstücke“ ale lui Brecht (în rîndurile cărora se numără și unele capodopere ca *Armele doamnei Carrar*), și din experiența teatrelor Rotfrontului, în conducerea cărora o personalitate incontestabilă ca Piscator a jucat un rol de seamă, și din experiența anumitor perioade ale teatrului lui Burian, și din experiența montării pieselor lui Maiakovski de către Meyerhold și Plucek, și din multe alte experiențe interesante și folositoare (încercările și, mai ales, intențiile, planurile de teatru muncitoresc și sătesc ale lui G. M. Zamfirescu și Victor Ion Popa n-ar trebui în nici un caz neglijate). Dar, în primul rînd, acest teatru ar trebui să-și formeze propria sa experiență și propria sa tradiție, întemeiate pe legătura indisolubilă, partinică, cu viața și lupta *de azi* a poporului. Răspunsul imediat, încărcat de putere emoțională, la întrebările și problemele cele mai acute ale contemporaneității — iată sarcina și menirea esențială a unui asemenea colectiv teatral. Numai făcînd din ele un organism extrem de dinamic și operativ, vom putea da viață pe scenă și unor probleme mai noi ale industriei noastre, decît problema cocsului hunedorean (vezi *Ferestre deschise*, de altfel o piesă înzestrată cu reale calități), sau unor aspecte ale satului nostru de azi, mai avansate decît intrarea în gospodăria colectivă (în *Ziua cea mare* și în *Vlaicu și feciorii lui* — amîndouă piese valoroase — se oglîndesc, în esență, aceleași frămîntări, numai că la distanță de opt ani). E un adevăr incontestabil că problemele noi de care se ciocnesc oamenii — fie ele politice, tehnice sau economice — influențează asupra psihologiei lor, o fac să aprecieze evenimentele într-un mod nou. Firește că aceste probleme și aspecte foarte noi se cer traduse în limbajul artistic al gîndurilor, sentimentelor, pasiunilor umane, la nivelul unui teatru de calitate: viu, fremătător, emoționant.

Sînt convins că — oricare din modalitățile propuse mai sus ar fi adoptate — ziua de azi, în sensul cel mai strict, mai literal, al cuvîntului, se cere cu insistență adusă pe scenă, în toată asprimea și splendoarea, cu întreaga forță și măreție. Spectacolele care o vor reflecta — operativ și la o înaltă temperatură a pasiunii partinice și artistice — se vor înscrie, fără îndoială, și în istorie, cel puțin în istoria teatrului nostru.

